

Motion till riksdagen 2005/06: MJ532

av Maud Olofsson m.fl. (c)

Teknikskifte för en bättre miljö

Motionen delad mellan flera utskott

1 Sammanfattning

Idag vet vi ganska väl vad som är problemet och det finns även mycket ny spännande teknik och vetenskap ute på marknaden eller i forskningsinstitut världen över, teknik och kunskap som om den användes fullt ut, världen över, skulle kunna minska belastningen av växthusgaser och miljögifter. Men även utarmning av arter och naturområden skulle med kunskap kunna vändas. Dilemmat är att teknikskiftet och kunskapsspridningen inte går fort nog, det finns en enorm tröghet hos systemen i världen och i Europa. Centerpartiet vill att vi i Sverige ska gå före och stå för nytänkandet. Vi måste genomföra teknikskiftet för det är endast genom modern teknik som vi kan ställa om till ett hållbart samhälle.

Miljöpolitiken tar sin utgångspunkt i människors och regeringars engagemang för att komma tillrätta med miljöproblemen. För att miljöfrågorna ska ges utrymme på den globala politiska agendan måste miljöfrågor diskuteras och lösas i ett internationellt perspektiv. Det överskuggande framtida hotet är, i Centerpartiets ögon, människans egen påverkan av det ekologiska systemet. På grund av dagens överutnyttjande och bristfälliga hantering av naturresurser, utsläpp och välståndsklyftor är det lätt att se hela det ekologiska systemet som hotat. Vår framtida säkerhet och överlevnad kommer att kräva ett ökat internationellt samarbete med miljöfrågorna i fokus. Det är viktigt att detta samarbete snarast kommer igång på allvar och att det pågående ”slaget om jordens resurser” får stå tillbaka för en gemensam ansträngning för ökad global säkerhet och en kamp mot miljöhoten. Se vidare i vår motion, Slaget om jordens resurser, 2005/06:U267.

Under den borgerliga regeringen 1991–1994 drev Centerpartiet en tydlig miljöpolitik som satte avtryck. Efter att Centerpartiet styrkt Miljödepartementet blev kretsloppstänkandet och kretsloppsanpassning begrepp inom miljöpolitiken som fick ett stort genomslag i miljöarbetet. Centerpartiet visade under dessa år att när vi tar hand om miljöfrågorna blir det skillnad och inte bara vackra tal om visioner. Vi vill med den här motionen peka ut riktningen för den miljöpolitik som vi anser en ny regering ska föra.

Miljöarbetet måste sättas i fokus för att tillväxt och utveckling ska kunna svara upp till en hållbar utveckling. Den kortsiktiga vinningen måste ställas i

Fel! Okänt namn på

relation till den långsiktiga rikedom som miljöåtgärder ger. Centerpartiet anser att den miljödrivna teknikutvecklingen utgör en stor potential i detta sammanhang. Miljön som drivkraft skapar nya tillväxt- och utvecklingsmöjligheter för hela det svenska näringslivet. Genom att vi i Sverige använder lagstiftning och ekonomiska styrmedel för att skydda naturen, kan vi alltså göra en tjänst för de företag som satsar på miljöarbete och ny teknik. Det är möjligt att tjäna pengar på att förbättra vår miljö! Det är den absolut starkaste drivkraften för en omställning, ett teknikkifte, mot ett hållbart samhälle.

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
2	Innehållsförteckning.....	3
3	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
4	Teknikskiftet kan inte vänta längre	6
4.1	Tjäna pengar på miljön.....	7
4.2	Fokus på reella åtgärder och bästa tillgängliga teknik.....	7
4.3	Svensk industri och miljöteknikföretag.....	9
4.4	Miljöproblemen är globala	9
5	Östersjön	10
5.1	Ett problem som ignoreras blir lätt en katastrof	11
5.2	Östersjöregering och Östersjödomstol	11
5.3	Fisket i Östersjön.....	13
5.4	Transporter och hamnar	14
5.5	Högre ställda krav	14
5.6	Utsläpp av miljögifter.....	15
5.7	REACH.....	15
5.8	Miljögifter leder till skadliga livsmedel	16
5.9	Läkemedel är miljöfarliga	16
5.10	Åtgärder för minskad övergödning	17
6	Klimatet.....	18
6.1	Teknikskifte behövs för att minska växthuseffekten	19
6.2	Bryt oljeberoendet.....	20
6.2.1	Oljepriset.....	21
6.2.2	Auto-Oil måste ändras.....	22
6.2.3	Vätgas.....	22
6.3	Stimulanser bättre än tvång	23
7	Människan och miljön.....	23
7.1	Hur ska vi kunna bry oss om miljön om vi inte kan bry oss om varandra?.....	23
7.2	Miljön i staden.....	24
7.3	Det personliga ansvaret för klimatet.....	25
7.3.1	Personliga utsläppsrätter.....	25
7.3.2	Transporter	26
7.4	Boende	27
7.5	Konsumtion.....	28

Fel! Okänt namn på

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett tekniskifte är nödvändigt för att nå målet om ett hållbart samhälle och öka tillväxten för Sverige.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljöförbättrande åtgärder skall löna sig.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en miljöpolitik som ger förutsättningar för nya företag och nya jobb.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av riskkapitalfonder för miljöinvesteringar i näringslivet.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa skatteavdrag för dem som skänker pengar till miljöförbättrande åtgärder.²
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att inrätta en Östersjöregering med kraftfull beslutskompetens.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att införa en särskild miljödomstol för Östersjön.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att straffen för miljöbrott mot Östersjöns ekosystem måste stå i relation till skadan.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fisket i Östersjön måste bedrivas på ett mer långsiktigt hållbart sätt.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ställa högre krav på de fartyg och besättningar som trafikerar Östersjön.³
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av åtgärder för att minska näringsläckaget från det svenska jordbruket.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en miljöfond för kostnadseffektiva investeringar, gällande utsläpp av närsalter till vatten.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samla olika samhällsaktörer för att på ett konstruktivt och framåtsyftande sätt minska Sveriges oljeberoende.¹
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en nationell vätgasstrategi bör tas fram i nära samarbete mellan näringslivet och det offentliga.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att storstadens miljöproblem kräver mer omfattande insatser.

Fel! Okänt namn på

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av styrmedel som gör det möjligt för den enskilde att göra ett medvetet miljöval.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om boendeskatter som stimulerar hållbar utveckling.²

¹ Yrkandena 1, 4 och 13 hänvisade till NU.

² Yrkandena 5 och 17 hänvisade till SkU.

³ Yrkande 10 hänvisat till TU.

Fel! Okänt namn på

4 Teknikskiftet kan inte vänta längre

Traditionell miljöpolitik har i stor utsträckning sysslat med att lösa enskilda frågor, en och en. I viss utsträckning har det varit framgångsrikt, i form av återvinning av material, Agenda 21-arbete eller kemikaliepolitiken. Dessvärre har detta ”gnetande” inte på långt när löst de stora överskuggande miljöproblemen, arbetet går helt enkelt för långsamt. Miljöpolitiken behöver därför en annan utgångspunkt. I stället för att ägna mycket tid åt detaljer, som att ersätta enskilda komponenter i produktionsprocessen eller långsamt förfina avgaskraven, behövs en mer omfattande systemsyn, där politiken utgår från att det är produktionsprocessen som behöver förändras, inte dess enskilda delar. Ett exempel på detta kan vara att lösa koldioxidproblemen genom att ersätta bensin med biobränslen. Ett annat kan vara att ersätta oljebaserad plastindustri med biologiskt nedbrytbara plaster producerade av mikroorganismer. Det leder till bättre, mer kostnadseffektiva och förmodligen snabbare resultat än de ständiga försök att täppa till den ena lilla utsläppskällan efter den andra. Centerpartiet vill se ett teknikskifte för att lösa miljöproblemen.

Under 1835–1845 använde miljoners hem i USA valolja från kaskelotvalen för att lysa upp sina hem. När kaskelotvalen blev mer sällsynt började man jaga mer vanliga valar men med sämre oljetillgång, detta fick till följd att valoljepriset steg i höjden och lämnade marknaden öppen för nya produkter. Valoljeproduktionen var som högst 1847. Tio år senare introducerades fotogenlampan och bara ytterligare tre år senare hade valjägarerna förlorat de flesta av sina kunder redan innan valarna försvann.

Bara några decennier senare var fotogenlampan ersatt av naturgas och sedan av glödlampan. Ett och ett halvt sekel senare verkar det som om historien är på väg att upprepa sig inom oljeindustrin. Tillgångarna börjar plana ut och de flesta är överens om att toppen av oljeproduktionen kommer att inträffa runt 2010, med rejält högre priser som följd.

Antingen väljer vi att invänta detta faktum och tror att allting ska lösa sig. Eller så ser vi möjligheterna i dagens situation. Centerpartiet är berett att sätta teknikskiftet främst, då vi ser stora möjligheter för Sverige som land att skapa tillväxt med en tydlig strategi i riktning mot ett teknikskifte. De som kan fånga det marknadsutrymme som oljan lämnar efter sig är alltifrån hybridbilar, ultratunna värmeisolerande fönster, vindkraftparker till avancerade flygplan. Informationssystem kopplar upp världen och effektiviserar design, processer och logistik. Laboratorier kläcker idéer om dubbelt så effektiva lastbilar, solceller och ultraeffektiva kolfiberbilar drivna med rena bränsleceller. Vi har ett ansvar att skapa ett innovationsklimat som gör det möjligt att realisera dessa idéer. Det är endast genom tydliga viljeriktningar som det blir möjligt. Centerpartiet har pekat ut vägen vilken riktning vi vill att utvecklingen ska ta, vi vill se ett fossilfritt samhälle, första steget i den utvecklingen är att år 2015 endast bilar som kan drivas på förnyelsebara bränslen ska få säljas.

Ingen vet hur snabbt dessa nya tekniker som ersätter oljan kan spridas, men det är inte ödet som avgör utan viljan. Viljan till teknikskifte. Teknikskiftet gick fort från fast telefon till bärbar och se nu på utvecklingen av mobiltelefonerna, från bärbara telefoner till att vara kamera, radio och dator i ett.

Nästa produkt kanske är bilen, bara industrin är villig att se möjligheterna så öppnar sig tusen och åter tusen nya vägar att nå det hållbara systemet. Detta visar att innovationer och implementering är lika viktiga. Här kan Sverige som nation spela en än tydligare roll genom att skapa riktlinjer och styrmedel med långsiktig och tydlig inriktning. Det är möjligt att tjäna pengar på att förbättra vår miljö! Det är den absolut starkaste drivkraften för en omställning, ett tekniskifte, mot ett hållbart samhälle. Vad som ovan anförts om att ett tekniskifte är nödvändigt för att nå målet om ett hållbart samhälle och öka tillväxten för Sverige bör ges regeringen till känna.

4.1 Tjäna pengar på miljön

Att Sverige skulle tjäna på utveckling inom miljöområdet både på tekniksidan och på tjänstesidan är ingen nyhet. Vi pratar om att möjligheterna är enorma på exportsidan när det gäller miljöteknik men vi ser inga större resultat.

Centerpartiet vill att det ska vara lönsamt med miljöinvesteringar både för företag och enskilda. Genom att skapa rätt marknadsfördelar för den här typen av satsningar driver vi på utvecklingen av de företag som satsar på miljövänliga tekniska lösningar eller tjänster. För det krävs det en mix av ekonomiska och administrativa/juridiska styrmedel. Bland annat bör miljökostnaderna allt mer ingå i produkter och tjänsters kostnader. En del för att göra miljökostnaderna tydligare är EU:s arbete med IPP (Integrerad produktpolicy). Denna utgår från hur en produkt eller tjänst är designad och innebär ett övergripande ramverk för integreringen av olika miljöaspekter genom att tillämpa ett strikt livscykel tänkande. Råvaruutvinning, produktion och produktdesign bör inspireras av och i så stor utsträckning som möjligt ligga i linje med naturens egna processer. Cykliska flöden av material och resurser måste uppmuntras och industrin måste ta steget bort från de linjära flöden som idag till stor del karakteriserar produktionsprocesserna.

På så sätt gynnas företag som tar sitt ansvar och satsar på miljön. Följdefekten blir att företaget som tillhandahåller den miljövänligare produkten, med hjälp av ny teknik, stärker sin position på marknaden, vilket leder till tillväxt och utveckling inom det företaget, men även för det teknikföretag som låg bakom den miljöförbättrande åtgärden. Vad som ovan anförts om att miljöförbättrande åtgärder ska löna sig bör ges regeringen till känna.

4.2 Fokus på reella åtgärder och bästa tillgängliga teknik

Vi måste satsa ännu mera pengar och resurser i forskning och utveckling, men vi behöver nu även börja använda den kunskap som redan finns. Vi behöver skapa incitament och förutsättningar för att implementeringen av den befintliga nya tekniken och kunskapen ska ske snabbare. Sverige är nästintill för bra på att utreda. Nu gäller det att vi tar krafttag och blir lika bra på att få ut ny teknik och kunskap på marknaden så att tekniskiftet för en bättre miljö

Fel! Okänt namn på

genomförs. Klimatproblemet måste lösas och Östersjön måste räddas, två konkreta områden där det finns teknik och åtgärder som redan idag kan sättas in för att göra en förbättring. Vi går in närmare på dessa två områden senare i motionen.

Sverige måste bli bättre på att se helheten och arbeta tillsammans med industrin eller med den enskilde jordbrukaren för att hitta den bästa anpassade lösningen. Det är endast genom att skapa de rätta förutsättningarna för ett ökat utbyte till bästa tillgängliga teknik, i alla led från individen till det multinationella företaget, som vi når tydliga miljöförbättringar. Även den modernaste tekniken behöver nämligen stödet av att den enskilda människan vill, kan och har råd att använda den.

Det är viktigt att miljöpolitiken inte särskiljs från andra politikområden. Den ska vävas in så att miljön inte blir ett tungt pålägg eller något jobbigt som bara är i vägen. Det ska kännas att man gör något bra om man väljer ett bättre alternativ och det ska absolut inte straffa sig. Genomför vi åtgärder eller skapar lagar som individer eller företag, eller myndigheter för den delen, ska följa så är det viktigt att det går att se ett faktiskt resultat. Det kan röra sig om att få en minskad elräkning vid val av energisnåla vitvaror i köket, till att kunna reducera sina kostnader (eller göra vinster) för företaget genom att minska sina koldioxidutsläpp.

För reella åtgärder krävs att vi sprider befintlig kunskap genom samhällsinformation, varudeklarationer, miljömärkningar men framförallt krävs det samverkan. Utan att vi förstår sammanhanget, biltvätten och badsjön, kan vi inte förstå varför just vi ska göra insatsen. Kunskapen ger oss incitamentet att ändra våra beteenden. Får vi dessutom reda på de konkreta resultat som våra insatser ger, ökar drivkraften att göra något ytterligare. Viljan att göra en insats för miljön blir större om vi som enskilda individer kan vinna på det, genom en förbättrad närmiljö eller om vi kan göra en ekonomisk vinst.

Tiden har redan runnit ut och vi måste alla agera nu om vi ska kunna förmildra växthuseffektens följder eller om vi ska kunna rädda Östersjön. Dessa två ”tänk” måste föras ner på alla nivåer ända ner till individen. Där tillväxt är att man spar pengar på en miljöförbättrande åtgärd och den egna akuta insatsen för miljön kan vara så lätt som att inte tvätta bilen på garageuppfarten utan åka till en speciellt anpassad tvättplats där faktiskt smutsen från bilen tas om hand, genom bl.a. oljeavskiljare, och inte rinner ut orenat till närmaste vattendrag eller ner i grundvattnet.

Grunden i att få det tekniskskiftet vi vill ha ligger helt i att se miljöfrågorna som en tillväxtfaktor och inte som en kostnad för samhället. Miljöarbetet är långsiktigt en god ekonomisk investering i framtiden, en investering som ger både nya företag, nya jobb och bidrar till att öka Sveriges konkurrenskraft i den allt tuffare globala konkurrensen. Vad som ovan anförts om en miljöpolitik som ger förutsättningar för nya företag och nya jobb bör ges regeringen till känna.

4.3 Svensk industri och miljöteknikföretag

Om vi ska lyckas med att bli världsledande inom miljöteknik, och det måste vi för att lyckas genomföra ett teknikbyte, måste svensk industri ta ett större ansvar och satsa på miljöinvesteringar. Vi i Centerpartiet har inte alla lösningar men vi anser att ett teknikskifte är viktigt. Inom biotekniken, miljövänlig design och biomimik finns många av vår framtids innovationer. Biomimik är ett mycket spännande vetenskapsområde som studerar naturens egna processer för att sedan kunna efterlikna eller inspireras av dem för att komma fram till nya lösningar. Kardborreband är en sådan uppfinning, inspirerad av tistelns frö som fastnar i pälsen på djur eller på kläder. Eftersom naturens egna processer är hållbara och följer biologins lagar har de många fördelar. Kan vi ta tillvara detta i dagens industridesign, får vi förutom ny teknik också mer miljövänliga processer.

Den minskade oljetillgången i världen utgör ett starkt incitament till systemskifte. Bioteknik är ett område som kan konkurrera ut och ersätta oljan. Idag kan vi redan framställa fossilfria plaster och oljor av olika slag genom biologiska processer. Vi måste stödja forskning och utveckling, samt de företag som satsar på nya processer, ny teknik och nya produkter. Men utöver det måste företagen själva inse att de faktiskt kan göra vinster i att byta teknik, inte enbart ekonomiska vinster utan även utvecklingsvinster för det egna företaget.

Centerpartiet vill stimulera de företag som väljer att gå före. Generellt så menar vi, att det är bättre att stimulera och uppmuntra dem som väljer ett miljövänligare alternativ än att försöka ändra människors och företags beteenden genom straff. Stimulansen till företag som väljer att arbeta med etik och miljö kan vara skattemässiga lättnader. En annan viktig åtgärd är att inrätta riskkapitalfonder för miljöinvesteringar. Det är inte alltid så lätt att hitta finansiering till ny, obeprövad teknik och därför är det nödvändigt med en riskkapitalfond, som gör att investeringar med stor miljönytta ändå kan bli av. Vad som ovan anförts om inrättandet av riskkapitalfonder för miljöinvesteringar i näringslivet bör ges regeringen till känna.

4.4 Miljöproblemen är globala

Miljöproblemen i världen är en säkerhetsrisk och i många fall en orsak till konflikter. På grund av dagens överutnyttjande och bristfälliga hantering av naturresurser, utsläpp, snabba befolkningsökningar, diverse demografiska faktorer och välståndsklyftor är det lätt att se hela det ekologiska systemet som hotat. Ovan nämnda hot mot framtidens säkerhet kommer att kräva ett helt nytt fokus på internationellt samarbete med miljön i fokus. Detta då många av miljöproblemen kräver lokala, regionala eller globala lösningar, som inkräktar på nationella regeringars rättigheter.

Sveriges befolkning har ett stort ansvar och en enorm utmaning i att minska våra "ekologiska fotavtryck" för att vi inte ska fortsätta att stjäla miljöutrymme av andra människor och kommande generationer. Vår framtida

Fel! Okänt namn på

säkerhet och överlevnad kommer att kräva ett ökat internationellt samarbete med miljöfrågorna i fokus. Det är viktigt att detta samarbete snarast kommer igång på allvar och att det pågående "slaget om jordens resurser" får stå tillbaka för en gemensam ansträngning för ökad global säkerhet och en kamp mot miljöhoten. Se vidare i vår motion, Slaget om jordens resurser, 2005/06:U267.

Som nation har vi också ett stort ansvar i att bistå fattigare länder i deras miljöarbete. Vi väljer därför att vidmakthålla vårt krav om att Sverige ska satsas pengar på miljöbistånd. Samtidigt som vi minskar världens miljöbelastning genom att stödja olika miljöinsatser ute i utvecklingsländerna kan vi även stärka exportmarknaden av miljöteknik. Vikten av att dessa miljöbiståndspengar satsas på rätt områden och i rätt saker har lyfts fram, pengarna måste göra nytta. Störst totala miljönytta får vi ut genom att den nya tekniken sprider sig i de utvecklingsländer där den används. Samtidigt får då företagen i Sverige som utvecklar tekniken nya exportmöjligheter.

Skatteavdrag för dem som skänker pengar till klimatförbättrande åtgärder ser vi som en eventuell annan väg att gå. Det kan exempelvis röra sig om att skänka pengar till skogsplantering i utsatta områden i utvecklingsländer. Denna typ av uppmuntran för miljönyttiga åtgärder pekar tydligt ut att individens egna handlingar för ett bättre klimat har betydelse och uppmuntras av samhället. Vad som ovan anförts om att införa skatteavdrag för dem som skänker pengar till klimatförbättrande åtgärder bör ges regeringen till känna.

5 Östersjön

Larmrapport efter larmrapport men inget händer, det pratas och skrivs rapporter, det forskas och studeras och regeringen samlar andra regeringar till samtal samtidigt försämras tillståndet hela tiden för vårt unika innanhav, Östersjön dör. En utveckling som kräver konkreta beslut och åtgärder i alla länder som har sina gränser mot detta värdefulla ekosystem. Vi måste satsa ännu mera pengar och resurser i forskning och utveckling, men vi behöver nu även börja använda den kunskap som redan finns. Vi behöver skapa incitament och förutsättningar för att implementeringen av den befintliga nya tekniken och kunskapen ska ske snabbare.

Algblomningen som i sommar slog nya rekord i Östersjön är ett tydligt tecken på att näringshalterna i havet är för höga och att ekosystemet är ur balans. Den gulgröna massan av giftiga cyanobakterier drabbar många och utgör ett avskräckande inslag i sommaren. Barnen kan inte bada och turismnäringen i många av våra skärgårdar har i år drabbats av ekonomiska förluster. Algblomningen leder också till en ökning av syrefattiga vatten, då det åtgår syre vid nedbrytningen av de döda planktonen. Syrebristen får stora följder på djurlivet i havet och både bottendjur och fiskar drabbas. Utöver övergödningen är tillförseln av miljögifter och läkemedelsrester stora viktiga frågor att lösa.

Centerpartiet vill se en förändring, vi vill rädda Östersjön och därför föreslår vi riksdagen att inrätta ett nytt anslag för Östersjön. Anslaget ska gå till att ta fram en heltäckande forsknings- och aktionsplan för Östersjöns miljö, ökade forskningsinsatser, samt till ett åtgärds paket och för att stärka samarbete som ska bidra till att alla länder kring östersjön arbetar tillsammans med direkta och snabba åtgärder. Vi föreslår ett riktat Östersjöanslag på 100 miljoner kronor för 2006, 200 för 2007 och 300 för år 2008. [Se vidare i motionen för utgiftsområde 20, 2005/06: MJ526.](#)

5.1 Ett problem som ignoreras blir lätt en katastrof

Centerpartiet har under de senaste åren med förskräckelse följt utvecklingen i vårt sårbara innanhav och tagit del av larmrapport efter larmrapport. I olika sammanhang har vi lagt förslag om frågor som berör havet och vi har jobbat hårt med att driva frågan om klassning av Östersjön som ett s.k. Särskilt känsligt havsområde eller Particularly Sensitive Sea Area (PSSA). Nu har detta antligen uppnåtts men vi får inte stanna här, det är inte på långa vägar tillräckligt för att vi ska kunna vara nöjda med vår Östersjöpolitik. Vi kan ännu inte ärligt säga till kommande generationer att vi gjort allt som står i vår makt för att även de ska kunna äta fisk från havet, bada om somrarna och kunna uppleva ett rikt djur- och växtliv i Östersjön.

Den ansträngda miljösituationen i Östersjön kan i mångt och mycket liknas vid ett klassiskt problem – de allmänna tillgångarnas tragedi. Övergödning, för hårt fisketryck och utsläpp av miljögifter beror på aktiviteter och handlingar som framstår som rationella, för enskilda individer eller för enskilda länder, men som sammantaget leder till ett kollektivt slöseri med den gemensamma resursen – Östersjön.

Vi ställer oss kritiska till hur Östersjöfrågorna hittills har hanterats av regeringen. Regeringen har ett ansvar för att frågorna inte fortsätter att förhållas! Ska miljömålet om hav i balans och levande kust och skärgård nås inom en generation, krävs att frågorna kring direkta åtgärder kommer upp på agendan. Det räcker inte med utredningar medan havet dör, det krävs handling och det krävs nu!

5.2 Östersjöregering och Östersjödomstol

Nio länder gränsar till Östersjön. Havet är en gemensam angelägenhet för alla dessa länder, men är ändå något av ett "ingenmanshav". Olika lagar och regler gäller inom de länder som gränsar mot Östersjön. Trots att det inom ramen för Helsingforskommissionen (Helcom) finns ett miljösamarbete för Östersjön och Kattegatt, är efterlevnaden av de gemensamma reglerna dålig och målen långt ifrån uppnådda. 1974 antogs den s.k. Östersjökonventionen gemensamt av länderna runt Östersjön. Alla länders hamnar åtog sig då att bygga mottagningsanläggningar för fartygens oljespill. Men utsläppen fortsatte och 1996 antogs en ny tvingande Östersjöstrategi. Alla hamnar måste

Fel! Okänt namn på

sedan 1996 ta emot obegränsade mängder oljeavfall från fartyg utan att ta ut någon extra avgift. Kostnaden ska täckas av hamnavgiften. Men fortfarande sker utsläpp ute till havs och flera hamnar bryter mot lagen och tar enbart emot små mängder oljespill utan extra kostnad. Detta är ett tydligt exempel på att Östersjöns miljöproblem är ytterst beroende av att havet "ägs" och förvaltas av en starkare union med mer makt.

Centerpartiet anser att det är dags att på allvar ta tag i problemen och att vi släpper ifrån oss en del av makten till en högre nivå för att kunna nå största möjliga gemensamma effekt när det gäller Östersjöns kritiska miljösituation. Enligt federalismens principer vill vi bygga ett samhälle, där beslut fattas på lägsta möjliga effektiva nivå. Detta synsätt innebär att beslut som rör t.ex. Östersjön bör delegeras uppåt från statsnivån för att kunna nå största effekt. Det handlar inte om att springa ifrån sitt ansvar utan om att ta ett gemensamt ansvar.

Östersjön är så allvarligt hotad att berörda länder bör inrätta en särskild "Östersjöregering" med kraftfull beslutskompetens. En modell är att Helsingforskommissionen utvecklas och stärks. Denna form av ett beslutsfattande organ skulle vara ett helt nytt verktyg för internationellt miljöarbete. En Östersjöregering kräver att nationerna samt EU ger upp en del av sitt beslutsfattande till förmån för en Östersjöregering. Den nya beslutsnivån får mandat att fatta beslut inom områden som berör aktiviteter som påverkar Östersjön, t.ex. transporter, sjöfart, gränsvärden för utsläpp av kemikalier och fiske. Östersjöregeringen bör inledningsvis utarbeta en krishanteringsplan för hela Östersjöns ekologiska situation med utgångspunkt från bl.a. Havsmiljökommissionens slutsatser. Vad som ovan anförts om att Sverige ska verka för att inrätta en Östersjöregering med kraftfull beslutskompetens bör ges regeringen till känna.

För att besluten ska efterlevas krävs även att en särskild miljödomstol inrättas för Östersjön. Domstolen ska tillse att alla miljöbrott mot Östersjöns ekosystem blir straffade. Vad som ovan anförts om att Sverige ska verka för att införa en särskild miljödomstol för Östersjön bör ges regeringen till känna.

Straffen måste stå i relation till effekterna av brottet. Det är orimligt att miljöbrott som får stora konsekvenser både för miljön och för ekonomin endast bestraffas med låga bötesbelopp. Trots lagstiftning som förbjuder oljeutsläpp och dumpning av annat slag, drabbas svenska vatten årligen av många skadliga utsläpp. Miljöbrott till havs begås inte för att man vill skada miljön, utan för att man vill minska sina kostnader. Brotten föregås därför ofta av kalkyler där kostnaderna för eventuellt straff vägs mot vinsten av att bryta mot reglerna. Det är därför mycket viktigt att de straffrättsliga sanktionerna fungerar. Likaså ska det vara kännbart att överträda reglerna. Samhällets budskap måste otvetydigt vara att brott mot miljöreglerna aldrig ska löna sig. England, som också har haft stora problem med oljeutsläpp, femdubblade bötesbeloppet till motsvarande 3 miljoner svenska kronor och tillsatte en specialstyrka vid kustbevakningen och det gav bra resultat. Redare och fartyg som dömts namnges vilket tillsammans med bötesbeloppet har visat sig vara så avskräckande att oljeutsläppen längs Englands kust har minskat. Vad som

ovan anförts om att straffen för miljöbrott mot Östersjöns ekosystem måste stå i relation till skadan bör ges regeringen till känna.

5.3 Fisket i Östersjön

Situationen för fisken, fisket och havsmiljön i Östersjön är allvarlig. Detta bekräftas förutom av havsmiljöforskare också av yrkesfiskare som utifrån den egna vardagen ser och drabbas av de förändringar som sker. Sannolikt är miljöförstörelsen ett väl så stort skäl till den kraftiga minskningen av torskbeståndet som fisket i sig.

Övergödningen av Östersjön har exempelvis bidragit till att stora bottenområden är syrefattiga och i princip döda, lägg till detta att vattengenomrinningen i Östersjön är mycket långsam (det tar 25 till 30 år för vattnet att bytas ut i Östersjön vilket är att anses som extremt långsamt) vilket påverkar vattnets återhämtningstid. Detta har även påverkat beståndet av torsk eftersom goda syreförhållanden är en förutsättning för torskens reproduktion.

Oavsett hur ansvarsförhållandet ser ut mellan förändringar i havsmiljön och fisket, är dagens fisketryck totalt sett för hårt. Den gemensamma fiskepolitiken och därmed fisket i Östersjön måste bedrivas på ett långsiktigt hållbart sätt i fråga om utnyttjandet av fiskeresurserna. I annat fall har varken fiskbestånden eller fiskarna någon framtid. Vad som ovan anförts om att fisket i Östersjön måste bedrivas på ett mer långsiktigt hållbart sätt bör ges regeringen till känna.

I fiskereformen som EG-kommissionen har presenterat finns inga tydliga tidtabeller eller åtgärdsplaner för att minska fiskekapaciteten. De hittills genomförda nedskärningarna har enbart utgått från fiskeflottans tonnage. Samtidigt som tonnaget minskat har fartygens fångstkapacitet ökat genom effektiva fångstmetoder och utrustning, vilket bl.a. stimulerats av subventionerna till nya högeffektiva fiskebåtar. Det är inte rimligt att EU har mål och medel som går i helt motsatt riktning. Därför är det viktigt att dels upphöra med subventionerna till nya högeffektiva fiskebåtar, dels komplettera EG-kommissionens fiskereform med tydliga tidtabeller eller aktionsplaner för att minska fiskeflottans kapacitet. För att uppsatta mål om att minska fiskeflottans kapacitet verkligen ska fullföljas av respektive land, krävs också att det finns ett fungerande sanktionssystem.

Yrkesfiskarna förlorar arbetstillfällena och den allt svårare situationen för dem som har havet som sitt levebröd är en tydlig effekt av Östersjöns försämrade vattenmiljö. Det är en stor rikedom att ha sjöar och hav som kan ge oss sunda och säkra livsmedel, som inte har transporterats över halva jordklotet innan vi dukar upp den på våra matbord. Svenska yrkesfiskare fyller här en viktig funktion. Fiskerinäringen måste, liksom andra näringar, ges tydliga regler och konkurrensvillkor. De miljöproblem som drabbar yrkesfiskets utkomstmöjligheter måste samhället ta ansvar för, såväl som tidigare politiska beslut om utsläppsnivåer och fiskekvoter, som orsakar miljöeffekter och hotar fiskbestånd.

Fel! Okänt namn på

5.4 Transporter och hamnar

Transporterna på Östersjön har ökat kraftigt under det senaste årtiondet, på grund av bl.a. den ökande handeln i Ryssland och Baltikum, inte minst vad gäller Rysslands ökande oljeexport. Fram till 2017 väntas den totala fartygs-trafiken öka med 40 procent. Det betyder att de transporter som i en strid ström flyter fram över Östersjön kommer att få det allt trängre, samtidigt som transporternas miljöpåverkan kommer att öka. Redan idag har nästan hälften av fartygen som trafikerar Östersjön säkerhetsbrister.

Var tredje timme, året runt, angörs en svensk hamn av ett undermåligt fartyg, fartyg som i princip är sjöodugliga och som finns på organisationen Paris MOU:s "svarta lista". Sjöfarten är ett bra transportslag ur miljö- och samhällsekonomisk synvinkel men då gäller det också att den är säker. När olyckan väl är framme är katastrofen ett faktum, speciellt i ett så känsligt innanhav som Östersjön. Dessa transporter medför effekter på Östersjön av flera anledningar. Oljehaltigt avfall, olycksrisk, luft- och vattenföroreningar av bränslet, införsel av främmande växt- och djurarter är några exempel.

5.5 Högre ställda krav

Varje år registrerar den svenska kustbevakningen ca 400 illegala oljeutsläpp, utsläpp som är medvetna och sker vid fartygens normala drift, som vid rengöring av tankar. Även måttliga oljemängder kan under olyckliga omständigheter vålla omfattande skador på badstränder och inte minst skada sjöfågelbestånd. Dessa utsläpp sker trots att det finns ett väl utvecklat system av internationella regler som förbjuder utsläpp av detta slag och trots att kapaciteten att ta hand om förorenat vatten i svenska hamnar ständigt ökar. Det är uppenbart att risken att åka fast är för liten. De medvetna oljeutsläppen och olycksriskerna med de omfattande oljetransporterna på Östersjön utgör ett ständigt miljöhot.

Centerpartiet anser att alla oljetankrar som trafikerar Östersjön under vintertid bör använda isklassförstärkt tanktonnage. För samtliga fartyg måste det gälla höga krav på kontinuerlig tillsyn och ett bra underhåll.

För att stärka kunskaperna kring miljöfrågorna vill vi även se krav på miljökompetens hos personalen på samtliga fartyg som trafikerar Östersjön, en typ av Östersjökörkort. Krav på färdskrivare är också nödvändigt eftersom myndigheter etc. då kan se om ett fartyg otillåtet passerat ett marint reservat eller befunnit sig i ett område där det skett ett oljeutsläpp.

För att dessa krav ska kunna genomdrivas krävs de att den svenska regeringen bedriver påtryckningar i både EU och IMO (FN:s sjöfartsorgan). Vad som ovan anförts om att ställa högre krav på de fartyg och besättningar som trafikerar Östersjön bör ges regeringen till känna.

Det är inte bara transportfartyg och färjor som påverkar miljön i Östersjön. Även det rörliga friluftslivet medför negativa miljöeffekter i form av bl.a. avgasutsläpp från båtmotorer, utsläpp av närsalter vid tömning av septiktankar, spridning av kemikalier från t.ex. båtens bottenfärg och spridning av

avfall i skärgården. Man förvånas ofta över att de som njuter kanske allra mest av Östersjön inte tar ansvar för att också värna dess miljö. Det är tydligt att regler för att minska friluftslivets miljöpåverkan behövs och Centerpartiet inser att reglerna i vissa fall kan komma att behöva skärpas ytterligare.

5.6 Utsläpp av miljögifter

När det gäller utsläpp av miljögifter lider Östersjön mycket av gamla synder, inte minst på grund av den långsamma hastighet som vattenutbytet sker i vårt innanhav. Även om de stora punktutsläppen från industrier i Sverige är åtgärdade, har gifterna som tidigare släpptes ut inte försvunnit. De finns kvar i bottensediment och kan därmed göra skada om sedimentet rörs upp. Dagens utsläpp av miljögifter är inte punktvisa på samma sätt som tidigare utan mer diffusa. Ett tydligt exempel på detta är dioxin, som bl.a. släpps ut i små mängder vid förbränning och nedbrytning av PVC.

Utsläpp av dioxin och andra miljögifter är ofta relativt små och svåra att få kontroll på. Många små utsläpp får dock sammanlagt stora effekter särskilt de ämnen som är mycket giftiga och dessutom inte bryts ned i naturen utan istället lagras i djur och människor. Det är viktigt att vi fortsätter arbetet med miljömålet om en giftfri miljö i Sverige men det krävs ett betydligt starkare internationellt arbetet i den här frågan, som är ytterst global. Kemikaliehanteringen och en utredning om hur Östersjöns ekosystem är påverkat av miljögifter bör ingå som en bit i en krishanteringsplan för Östersjön.

5.7 REACH

En förstärkt, förtydligad och förenklad kemikaliepolitik är en viktig del för att få en hållbar tillväxt i Europa. Kommissionens liggande förslag ger en bra grund. Det består av flera delar: registrering, utvärdering, tillståndsgivning och begränsning av tillverkning av ämnen.

I våras presenterades en undersökning om REACH-förslagets effekter på europeisk industri. Studien tog död på de skräckscenarier som exempelvis kemiindustrin hade utmålade. Grunderna för REACH håller. Men undersökningen visade också att småföretag som producerar låga volymer kan få problem med kostnaderna – och att kostnaderna kan komma att uppgå till hela 20 procent av omsättningen. Centerpartiet har därför föreslagit ett förenklat system för lågvolymsämnen. Där det inte finns någon misstanke om att ämnet är farligt ska det räcka med att registrera grundläggande information. För de ämnen som kan innebära en risk så kräver vi i förslaget mer information kring exponering och toxicitet än i kommissionens förslag.

Ansvar för att kemikalier används på ett säkert sätt ska ligga på företagen och utbytesprincipen bör alltid gälla. Detta är en mycket viktig skillnad mot dagens situation och vi skulle vilja förtydliga och förstärka företagets ansvar. För att vi konsumenter ska ha möjlighet att välja bort farliga kemikalier och

Fel! Okänt namn på

därmed kunna göra hållbara val i vår konsumtion är det viktigt att information om farliga kemikalier når ända ner till konsumenten.

Centerpartiet vill ha ett REACH som sätter försiktighetsprincipen och utbytesprincipen i första rummet. Kemikalier som påverkar vår arvs massa, vår fortplantningsförmåga eller ger oss cancer samt är långlivade och kan bioackumuleras i näringskedjan ska ha hårdare restriktioner eller i många fall helt förbjudas.

5.8 Miljögifter leder till skadliga livsmedel

Fet fisk från insjöar och Östersjön innehåller många gånger höga halter av dioxin och andra typer av organiska miljöföroreningar. Livsmedelsverket har därför utfärdat kostråd för hur ofta man bör äta sådan typ av fisk. Råden varierar för olika grupper av människor. Sverige har förhandlat sig till undantag för EU:s dioxin gränser i fisk för människoföda med anledning av att fisken trots allt är en viktig del av vår allsidiga kost samt att kontrollerna av dioxin inte sker på samma sätt inom hela EU. Centerpartiet vill i detta sammanhang också framhålla vikten av likvärdiga kontroller inom EU med avseende på teknik och tidsintervall.

Kärnpunkten är dock att vi måste gå till botten med problemet och minska utsläppen av organiska miljögifter som dioxiner, eftersom många av fiskarterna i insjöar och Östersjön innehåller så höga halter av miljögifter att vi inte längre kan äta dem, i den utsträckning vi vill. Det är angeläget att få bättre kontroll på och kunna åtgärda alla små utsläppskällor av dioxin. Förbränningsanläggningar, deponier, allt måste kartläggas och åtgärdas! Larmen om dioxin i vår mat gäller inte bara fisk och skaldjur. I Italien och Belgien har det även förekommit skandaler med dioxin i mjölk. Därför bör Sverige inom EU ta initiativ till ett brett åtgärdsprogram för att minska dioxinutsläppen och därmed minska risken för dioxin i maten.

5.9 Läkemedel är miljöfarliga

Att de flesta kemikalier på ett eller annat sätt är skadliga för miljön är känt och allmänt vedertaget. Att även läkemedel som är till för att göra oss friska skadar ekosystemen och i förlängningen också oss själva är däremot inte lika vedertaget. Det är framför allt hormoner och antibiotika som pekas ut som ”tickande miljöbomber”. Hormoner som härrör från p-piller och andra preventivmedel läcker förr eller senare ut i vattnet och kan då medföra sterilitet hos fiskar och andra vattenlevande organismer. De effekter som biologer kunnat påvisa av antibiotika är att den leder till antibiotikaresistens hos bl.a. bakterier, varvid även bakterier som orsakar sjukdoms epidemier kan bli antibiotikaresistenta.

För att kartlägga läkemedelsrester i miljön pågår en rad olika kartläggningar och forskningsprojekt inom EU och i Sverige. På grund av läkemedlens inverkan på miljön krävs en tydlig lagstiftning på det området. Center-

partiet anser dock att det vore olyckligt om debatten kom att handla om att stoppa vissa läkemedel med hjälp av förbud. Istället vill vi se en debatt om hur man ska komma tillrätta med problemet och om den uppnådda hälsoeffekten av läkemedlet står i proportion till miljöriskerna.

Det finns t.ex. experter som menar att genom kraftiga oxidationsprocesser skulle de flesta läkemedelsrester kunna oskadliggöras i avloppsreningsverken. En annan metod är att samla upp problemet redan vid källan genom att urin från patienter som får starka mediciner på sjukhus separeras från övrigt avloppsvatten.

Relativt nyligen har två nya typer av preventivmedel släppts i EU-länderna. Dels är det ett p-plåster, dels en vaginalring, som skall vara alternativ till p-piller. Gemensamt för de båda produkterna är att den största mängden östrogen inte tas upp av kroppen och därför kan medföra betydande miljörisiker om de inte hanteras på rätt sätt. Det är inte svårt att tänka sig hur man kan råka tappa sitt plåster i duschen eller i vågorna i badviken.

Detta exemplifierar vår ståndpunkt att en form av miljökonsekvensbeskrivning ska genomföras innan nya läkemedel släpps ut på marknaden. Efter en sådan kan man belägga läkemedlet med restriktioner/skyddsåtgärder och skyldighet till information för användaren för att minimera den negativa miljöpåverkan. Utvecklingen av nya läkemedel borde även ske med en större miljöhänsyn. För Centerpartiet är det angeläget att öka kunskapen och kontrollen av läkemedel ur miljösynpunkt. Regeringen bör därför snarast återkomma med ett åtgärdsprogram om läkemedel ur miljösynpunkt.

5.10 Åtgärder för minskad övergödning

Åtgärderna för att minska övergödningen måste fortsätta och intensifieras för att vi ska kunna se resultat. Det är viktigt att Sverige tar ett stort ansvar för att fortsätta arbetet med att minska utsläpp av närsalter inte minst från vårt jordbruk. Inriktningen bör vara att stimulera användning av fänggrödor samt minska kvävegivarna genom rådgivning och ökad användning av växtnäringsbalanser. För att minska näringsläckaget krävs också en annan regional fördelning av djurhållningen för att få en mer effektiv recirkulering av växtnäring.

Det är viktigt att hela det svenska jordbruket deltar i att genomföra insatser för att rädda Östersjön, för det krävs framförallt ett större kunskapsutbyte mellan myndigheter och företagare. Miljöarbetet idag går ofta ut på att genomföra beordrade insatser och kantas av byråkratiskt krångel, detta leder inte till det konstruktiva miljöarbetet vi behöver. Vi måste bygga bort känslan av att miljöarbete blir ett hinder för den övriga verksamheten, både i tid och pengar, och vi måste öka delaktigheten.

Att arbeta utifrån ett helhetsperspektiv och ett större systemskifte i miljöarbetet inom de gröna näringarna är bättre än att täta till med mera byråkrati i ett hål i taget. Jordbruket på andra sidan Östersjön, i Polen, Ryssland och Baltikum, måste också systematiskt förändras och miljöanpassas för att reducera utsläppen av miljögifter och närsalter. Detta kan genomföras genom en

Fel! Okänt namn på

ökad samverkan och ett utbyte av teknik och kunskap länderna emellan. Centerpartiet avsätter medel i vårt Östersjöanslag för att öka forskningen, utvecklingen och kunskapssamverkan inom lantbruket, för att minska näringsläckaget, det är en mycket viktig del i arbetet med att rädda Östersjön. Vad som ovan anförts om vikten av åtgärder för att minska näringsläckaget från det svenska jordbruket bör ges regeringen till känna.

Idag har vi bra och effektiva reningsverk, men långt ifrån alla är uppkopplade mot ett reningsverk. Naturvårdsverket antar att utsläppen av fosfor från enskilda avlopp överstiger de från allmänna avloppsreningsverk. Utsläppen från de enskilda avloppen måste ses över. Många kommuner arbetar idag med att ta fram åtgärdsstrategier, öka kunskapen kring och se över de enskilda avloppen, ett mycket stort och viktigt arbete, framförallt då andelen fritidshus som byggs om till permanentboende ökar, vilket i vissa områden kan leda till ett ökat tryck på den allmänna avloppshantering eller en försämrad vattenkvalitet, då det gamla ledningsnätet ofta rinner ut i närmaste vattendrag utan rening. Problematiken kring de enskilda avloppen beror oftast på en kunskapsbrist och inte en ovilja. Miljöstyrande insatser med informationskampanjer och riktade åtgärder är ett sätt att hantera detta problem.

Transportsektorn står för 60 procent av Sveriges totala kväveoxidutsläpp i luften. Trots att utsläppen har minskat i och med kraven på katalytisk avgasrening på nya bensindrivna bilar, är de fortfarande betydande från dieseldrivna bilar och även från bilar med alternativbränsle. Därför behöver arbetet med att förminska utsläppen från biltrafiken fortsätta.

Det svenska system som finns för NOx-avgifter har visat sig effektivt och uppskattat av branschen. Nu vill vi gå vidare med ett system för utsläpp av kväve- och fosforföreningar till vatten från kända punktkällor. Tanken är att krav på rening av fosfor i processvatten från en svensk industri antingen kan genomföras som en investering på den aktuella industrin eller att motsvarande investeringsbelopp läggs i en miljöfond. Dessa pengar kan sedan användas mer kostnadseffektivt på andra sidan Östersjön. Detta kan ses som en utvecklad "Polluters Pay Principle", där förorenaren betalar för rening av sina utsläpp, men där åtgärderna skulle hamna där de medför störst utsläppsreduktion. Även rening av avloppsvatten från kommuner bör kunna ingå i detta samarbete. Vad som ovan anförts om en miljöfond för kostnadseffektiva investeringar, gällande utsläpp av närsalter till vatten, bör ges regeringen till känna.

6 Klimatet

Klimatfrågan är en avgörande framtidsfråga för livet på jorden. Att stoppa utsläppen av växthusgaser är en enorm global utmaning. Klimatförändringar sker trögt och effekterna av de utsläpp som redan skett har bara till viss del börjat märkas. Med ett förändrat klimat ska vi inte bara räkna med vattenhöjningar, temperaturhöjningar och extremare väder, med dessa förändringar följer även nya spridningsvägar för sjukdomar, förändrade odlingsgränser och

brist på färskvatten. De länder och områden som kommer att drabbas hårdast av klimatförändringarna är utvecklingsländerna, där många ekosystem redan är hårt ansträngda och där det dessutom finns en stor bräcklighet i de ekonomiska systemen. Det är vårt ansvar att ta klimatfrågan på allvar och agera med alla tillgängliga medel för att motverka klimatförändringar.

Nya forskarrön menar att växthuseffekten går fortare än vad som förut har antagits, samtidigt ser vi idag inte den minskningen av växthusgaser som skulle behövas, snarare blir vi allt mer varse om klimatproblemets komplexitet. Nu krävs det snabbare och effektivare politiska beslut och insatser världen över. Sverige ska vara ett föregångsland och ett föredöme i EU:s klimatarbete. Därför satsar vi ännu mer på att förverkliga Sveriges miljömål om halverade utsläpp av växthusgaser till år 2050.

6.1 Teknikskifte behövs för att minska växthuseffekten

Att förbättra klimatet kräver teknikskifte och det i sin tur kräver långsiktiga spelregler med tydliga tidsramar, något dagens miljö- och energipolitik saknar. Ett utbyte av teknik fungerar bara om privatpersoner, företag och det offentliga Sverige vågar investera och blir uppmuntrade att göra det. Det måste helt enkelt löna sig att satsa på miljöförbättrande investeringar. Teknikskiftet kräver också kunskap, information och utveckling, kunskap och informationsspridning om vad en miljöinvestering i mitt hem eller i min fabrik kan leda till i form av långsiktiga ekonomiska vinster.

Centerpartiets mål om att det efter 2015 ska vara förbjudet att sälja nytilverdade fordon som enbart kan drivas av fossila bränslen blir allt viktigare. [Se vår motion om Byt bränsle i tanken, Fordonsbränsle, 2004/05.](#) Genom att sätta upp en tydlig slutgräns ger vi ett kraftigt incitament till fordonsindustrin att producera och utveckla miljöbilar. För att lyckas genomföra en sådan stor omställning behövs det en ökad satsning på alternativa drivmedel. En produktion av inhemsk etanol går att förverkliga och kan generera många nya jobb och en ökad tillväxt i Sverige. Vi kan jämföra med det brasilianska etanolprogrammet som sysselsatte nära 700 000 personer 2003, vilket ledde till att landets oljeimport minskade med totalt 50 miljarder US-dollar under perioden 1975–2002, vilket gav mer än tio gånger investeringarna och 50 gånger subventionerna. Centerpartiet väljer att behålla vårt förslag om ett nytt anslag för alternativa drivmedel från föregående år, som tillsammans med regeringens energiforskningsanslag innebär en total satsning på 670 miljoner kronor. Vi anser att tiden runnit ut och att vi nu måste agera snabbare och kraftfullare för att driva på teknikskiftet som är nödvändigt.

Den viktigaste frågan för ett förbättrat miljöarbete är att sikta in sig på att använda bästa möjliga teknik. Vi måste bygga in resurssnålheten i vårt sätt att tänka. För klimatets del är dagens ökade transporter det största problemet. Det handlar inte nödvändigtvis bara om att byta drivmedel, utan vi måste ta fram ny teknik som kan minska drivmedelsberoendet överlag. Bränsleförbrukningen på en gammal bil är så pass stor att vi skulle kunna tjäna in kostnaden för

Fel! Okänt namn på

en ny bränslesnålare bil på bara något år. Teknikskiftet handlar alltså om mer än att bara byta till inhemsk etanol och köra vidare i dagens transportsystem. Därför måste vi fortsätta att satsa på forskning och utveckling, en forskning som behöver vara tvärvetenskaplig och öppen för nytänkande.

De alternativa fordonsbränslena och tekniken ligger fortfarande bara i startgroparna. Marknaden är enorm för förnyelsebara fordonsbränslen. För att hänga med i utvecklingen och också visa vägen i omställningen till ett grönt transportsystem krävs att vi satsar på forskning och utveckling. När det t.ex. gäller den första generationens biobränsle ligger Sverige redan långt framme och den positionen vill vi bibehålla. Satsningarna handlar om såväl traditionell forskning som stöttning av näringslivet i dess teknikutveckling. Det är viktigt att satsningarna inte ger förtur åt något särskilt bränsle eller någon särskild teknik. Det är slutresultatet, effektiva och förnyelsebara fordonsbränslen, som vi efterfrågar.

I Sverige pågår idag ett flertal intressanta forskningsprojekt kring den andra generationens biodrivmedel. Som exempel kan nämnas forskning kring svartlutsförgasning i Piteå, Biofuel region i Västerbotten och Västernorrland, pilotanläggning för syntetisk diesel i Värnamo och utvecklingen av biogasproduktion och biogasnät i Västsverige för att nämna några.

För att den innovationskraft som finns runt om i Sverige ska kunna bli en del av teknikskiftet krävs det att politiken sätter långsiktiga och teknikneutrala spelregler. Miljöpolitiken har alltför länge präglats av detaljstyrning utan en tydlig koppling till marknaden.

Vi ser mycket stora tillväxtpotentialer för Sverige inom alternativbränslemarknadens område, då vi har inhemska naturresurser som med rätt teknik kan ge oss ett försprång på biobränslemarknaden, men även då vi som ett av världens bästa länder på forskning och utveckling kan bli ledande inom den teknik som krävs för en omställning av transportsektorn.

Men då måste vi satsa nu, det handlar dels om olika typer av stimulansåtgärder för människor som väljer att köra på förnybara bränslen för att öka efterfrågan, dels om satsningar på forskning och utveckling. Vi anser att det är hög tid att regeringen samlar olika samhällsaktörer som t.ex. fordonsindustrin, bränsletillverkare, försäkringsbranschen och forskare till ett konstruktivt och framåtsyftande arbete för att minska Sveriges oljeberoende. Vad som ovan anförts om att samla olika samhällsaktörer för att på ett konstruktivt och framåtsyftande sätt minska Sveriges oljeberoende bör ges regeringen till känna.

6.2 Bryt oljeberoendet

Sveriges ekonomi är lika beroende av olja som andra länder. Stigande priser hindrar ekonomisk tillväxt och gör sårbarheten i ekonomin stor. Det finns därför starka ekonomiska skäl, utöver miljön och säkerheten, som tydligt pekar ut riktningen att bryta oljeberoendet. Det spelar ingen roll hur länge vi tror oljan kommer att räcka eller hur vi tror att oljepriset kommer att utveck-

las. Minskar vi vårt oljeberoende gör vi vår ekonomi mindre sårbar. Den billigaste litern olja är den man aldrig behöver använda.

6.2.1 Oljepriset

De för privatpersoner kanske två tydligaste effekterna av ett stigande oljepris är högre bensinpris och högre kostnader för eldningsolja. Oljepriserna kommer att fortsätta att stiga då oljan är en ändlig resurs som efterfrågas av allt fler. Utvecklingen med att länder som Kina och Indien ökar sin oljekonsumtion samtidigt som oljan är en ändlig resurs pekar med tydlighet på att oljepriset kommer att fortsätta stiga. Sådana är marknadsekonomins mekanismer, hög efterfrågan på en resurs som är begränsad ger stigande priser. I takt med att oljepriserna stiger blir de fossilfria alternativen mer gångbara.

De höga oljepriserna ger upphov till krav på sänkta bensinskatter. En sänkt bensinskatt löser dock inte de långsiktiga problemen som vårt oljeberoende ger upphov till, sänkt bensinskatt ger inte större oljereserver. Vi kan dock lindra effekterna av ett högt bensinpris och redan innan sommarens debatt om de höga bensinpriserna hade Centerpartiet föreslagit ett kraftigt höjt reseavdrag, från 17 kronor milen till 20 kronor milen 2006. I vår budgetmotion föreslår vi ytterligare en höjning av reseavdraget till 23 kronor. Det tillsammans med stimulanser för övergång till alternativa drivmedel anser vi vara en bättre väg att gå för att lindra bördan av de höga bensinpriserna. Framför allt för att det har en bättre fördelningsprofil och riktas på ett sådant sätt att det ska löna sig att arbeta.

Centerpartiet inser att vissa andra grupper i samhället är starkt beroende av bilen som inte kan tillgodoräkna sig reseavdraget. Det kan röra sig om landsbygdens pensionärer som måste kunna ta sig till nödvändig offentligservice. Eller familjen där barnen har olika aktiviteter som på ett smidigt sätt måste samordnas. En av lösningarna är att öka tillgången på alternativa drivmedel ute på landsbygden. Vi ser även exempel på hur olika samverkanslösningar med små alternativa kollektivtrafiklösningar kan hjälpa till för att underlätta både på landsbygden och i städerna. Den största förändringen som vi kan göra är att ställa om och byta teknik, till bränslesnålare bilar drivna på billigare förnybara drivmedel. Bensinen kommer inte att bli billigare och den behöver på sikt fasas ut.

Sverige som land har goda förutsättningar att producera framtidens förnybara drivmedel oavsett om de baseras på gas eller alkohol. Vi har skogen, vi har åkerarealen och vi har entreprenörerna. Vi har genom vår fordonsindustri och det stora kunnandet där goda förutsättningar att producera framtidens miljöfordon. Sverige bör ta täten med sikte på att bli världsbäst på alternativa drivmedel, nya energilösningar och miljöbilar. Nu gäller det att skapa de politiska förutsättningarna för en långsiktig politik som gör att Sverige och svenska företag och tekniker kan bli ledande på en global marknad. Görs det kommer teknikutvecklingen att ta ytterligare fart och en miljödriven tillväxt stimuleras, något som i sin tur leder till nya jobb i Sverige och en ökad möjlighet till miljöteknikexport.

Fel! Okänt namn på

6.2.2 Auto-Oil måste ändras

Vi tror på EU både som fredsprojekt och också som ett användbart redskap för att bidra till lösningar på miljöområdet och då inte minst vad gäller vårt klimat. Idag har EU en målsättning om att andelen förnybara drivmedel inom unionen ska vara 5,75 procent år 2010. Klimatområdet är avgjort ett sådant område där EU måste lägga mer kraft och ett första steg skulle vara att ändra Auto/Oil-direktivet. Precis som på andra politikområden måste EU bli smalare men vassare även på miljöområdet om vi ska kunna finna lösningar på stora gränsöverskridande miljöproblem. EU blir också en starkare förhandlingspart i internationella sammanhang än vad som blir fallet om de enskilda länderna ska driva var sin linje.

Centerpartiet har sedan det s.k. Auto/Oil-direktivet infördes krävt att det ska ändras. Den socialdemokratiska regeringen har sent omsider också kommit till denna slutsats. Viktigt att komma ihåg är att Socialdemokraterna inte protesterade när Auto/Oil-direktivet drevs igenom och förbjöd 5–30 procents inblandning av s.k. ersättningsbränslekomponenter (främst etanol) i bensen. Då fick det till följd att den frivilliga utbyggnaden av s.k. E10-pumpar (10 procent etanol, 90 procent bensen) i Sverige fick ett abrupt stopp. Regeringen medverkade således till att minska möjligheterna för människor att kunna minska sina utsläpp genom att tanka sina bilar med en bensen med högre etanolinblandning.

En direkt följd av en ändring av AutoOil-direktivet är att de höga bensinpriserna skulle kunna sänkas genom en ökad inblandning av etanol i den svenska bensen. Redan idag blandas maxgränsen om 5 procent in i en stor del av den bensen som säljs i Sverige. Förändras regelverket så kommer inblandningen att kunna öka upp till i alla fall 15 procent, vilket i sin tur också sänker priset vid pumpen för den vanliga konsumenten. Det finns således inte bara miljömässiga skäl för att ändra direktivet utan också privat- och samhällsekonomiska skäl.

6.2.3 Vätgas

Vätgas kommer med all säkerhet att i framtiden ha en nyckelroll i övergången från fossila bränslen till förnybara energikällor för att vi ska kunna nå målet om ett långsiktigt hållbart energisystem. Runt om i världen ökar aktiviteterna inom vätgasområdet. I Sverige pågår ett antal demonstrationsprojekt med tyngdpunkten i Västra Götaland. När vätgas och bränsleceller ersätter fossila bränslen och traditionell förbränningsteknik växer en ny industri fram. Det innebär efterfrågan på nya komponenter, system- och marknadslösningar. Möjligheterna till tillväxt och nya arbetstillfällen är stora. Tidiga initiativ ökar Sveriges chanser att vara en stark aktör i framtiden. Centerpartiet anser därför att en nationell vätgasstrategi bör tas fram, strategin bör tas fram i nära samarbete mellan näringslivet och det offentliga. Vad som ovan anförts om att en nationell vätgasstrategi bör tas fram i nära samarbete mellan näringslivet och det offentliga bör ges regeringen till känna.

6.3 Stimulanser bättre än tvång

Centerpartiet ställer sig bakom beslutet om en skattebefrielse, av koldioxid- och energiskatten, för förnyelsebara bränslen. Idag kommer dock inte den minskade skatten på bensin med etanolinblandning konsumenterna till del. Man kan inte se på priset att man valt att tanka bensin med etanolinblandning. Risken är att samma sak skulle hända vid en ökad RME-inblandning. På sikt borde man därför fundera över om man skulle ha en särskild skatteklass för bensin och diesel med låginblandning.

För att öka efterfrågan på drivmedel med inblandning av förnyelsebara bränslen föreslår vi att man, förutom befrielse från koldioxidskatt och energiskatt på det förnyelsebara bränslet, också bör ge en extra rabatt på energiskatten för den del fossila bränslen som blandas med de förnyelsebara. I dagsläget finns etanol som drivmedel, dels som låginblandning upp till 5 procent i bensin, dels som E 85 med 85 procent etanol och 15 procent bensin. För E 85 är etanoldelen skattefri medan bensindelen beskattas med koldioxidskatt och energiskatt. En extra rabatt på energiskatten för bensindelen i E 85, förslagsvis motsvarande andelen etanol, dvs. 85 procent, skulle innebära 34 öre lägre skatt per liter E 85.

Tjänstebilsmarknaden är viktig för att öka andelen miljöbilar. Därför är det viktigt att ytterligare öka incitamenten för företagen att använda miljöbilar. Vi föreslår att förmånsvärdet sätts ned till 60 procent för alla bilar som drivs med miljövänliga bränslen såsom el, alkohol och gas. I dag är skattereglerna mer förmånliga för eldrivna tjänstebilar än sådana som drivs med gas och alkohol. Det finns anledning att noga följa utvecklingen och inte vara främmande för ytterligare nedsättning i förmånsvärdet om de 60 procenten inte ger önskad effekt.

Även privatpersoner som köper en miljöbil ska få skatterabatt, 10 000 kr i skattereduktion som återbetalas via skattekontot.

7 Människan och miljön

7.1 Hur ska vi kunna bry oss om miljön om vi inte kan bry oss om varandra?

Vi vill alla ha en värld där vi kan dricka rent vatten och andas frisk luft. Idag är det inte alltid möjligt, problemet med innerstadens höga halter av luftföroreningar ökar och vi har smutsat ner många av våra dricksvattentäkter med föroreningar. Genom att ge en ökad kunskap om hur våra individuella val påverkar vår egen levnadsstandard utifrån ett miljöperspektiv, ökar incitamenten att ta aktiv del av de mängder av miljöförbättrande varor och tjänster som idag erbjuds.

Hållbar tillväxt omfattar ekonomisk, miljömässig och social hållbarhetsutveckling och förutsätter en god hushållning med natur- och kulturresurser samt minskad miljöpåverkan. Centerpartiet vill öka Sveriges tillväxt genom

Fel! Okänt namn på

att satsa på miljöteknik och miljöåtgärder. Om ett sådant tillväxtarbete ska styra mot en hållbar samhällsutveckling kräver det att även den sociala dimensionen integreras.

Vår levnadsmiljö påverkas av otroligt många miljöfaktorer, kemikalier i varor, buller, luftföroreningar, nedskräpning, tillgång på rent vatten m.m. Miljöarbetet måste stärkas underifrån, där vi alla deltar på olika sätt på olika nivåer i samhället och nationer emellan. En ökad lokal styrning av miljöarbetet samt att miljöarbetet ses som en naturlig del i alla politikområden och verksamheter är viktigt. Människors kreativitet samt lust att förbättra och förändra måste tas till vara. Detta kan vi bara göra om vi ökar hänsynen och tilliten till den enskilda individen.

Varje människa har möjlighet att göra egna insatser för miljön. En del väljer att handla ekologiskt odlad mat andra att köpa en bränslesnål bil. Oavsett vad vi väljer är det bra att vi gör något och det är viktigt som incitament att det vi gör har betydelse. Antingen för oss själva rent ekonomiskt i att bensinkostnaden sjönk eller i att mitt eget ekologiska fotavtryck blev mindre genom att välja den kravmärkta bananen. Att verka miljövänligt måste bli enklare, kosta mindre och ge tydligare resultat.

Kunskap är ett otroligt viktigt redskap för att skapa förändring i samhället. Genom att driva riktade informationskampanjer tillsammans med en högre grad av samverkan innan vi driver igenom lokalt påverkande miljöåtgärdsbeslut får vi en ökad delaktighet. Eftersom människorna är drivkraften i att göra den nödvändiga omställningen för en bättre och tryggare miljö måste vi som maktavare lyssna och lära underifrån.

Miljöåtgärder måste vara förankrade hos befolkningen, möjliga att genomföra och de bör alltid föregås av en cost-benefit-analys. Ibland kan vi idag se att den tankegången saknas i beslut när det gäller miljön och då blir det lätt för den enskilda individen att falla tillbaka på att jag inte är informerad, eller suck inte mera pålagor det har ju ingen betydelse för min närmiljö.

Att vilja arbeta för en miljö där vi kan andas ren luft och dricka rent vatten handlar om överlevnad. En grundläggande drivkraft som finns i oss alla, att skydda oss själva och vår familj. Som cirklar på vattnet sprider sig detta, från individen till familjen och vidare ut i samhället. Bryr vi oss om miljön för vår egen skull, bryr vi oss också om varandra. För miljöproblemen har inga gränser och en miljöförbättrandeåtgärds betydelse, om än liten, får väldigt många ringar utåt.

7.2 Miljön i staden

Varje storstad måste hitta sina lösningar på sina miljöproblem, eftersom miljön i staden styrs av så många olika faktorer, allt från trafikplanering till renhållning, och då utformningen av dessa faktorer skiljer sig markant mellan städerna. En bra stadsmiljö kräver noggrant genomtänkta planer, program och ett starkt medborgarinflytande. Centerpartiet anser dock att det är viktigt att barnperspektivet införlivas i arbetet med en bra levnadsmiljö i staden, det kan

röra sig om allt från att det ska finnas grönområden för lek till att sätta gränsvärden för skadliga ämnen som kan påverka människors hälsa.

Den stadsnära miljön får en allt större betydelse då städerna växer och avståndet till naturen och gamla kulturmiljöer ökar. Intresset för friluftsliv ställer stora krav på rekreationsområden och allemansrätten. Även grönområden i städer och tätorter är viktiga för såväl den biologiska mångfalden som människors hälsa och välbefinnande. Centerpartiet vill ge möjlighet för statligt skydd åt stadsnära natur och bildande av nya nationalstadsparker.

Trafiken är det största miljöproblemet i större städer, den leder till sjukdomar såsom astma, cancer och hjärtproblem. Dessa hälsoproblem leder till fler dödsfall än vad bilolyckor gör. Det finns gränsvärden för tillåtna halter av luftföroreningar men dessa överskrids systematiskt utan att något görs åt problemen. Vår levnadsmiljö i den växande staden, med ökad trafik, kräver genomtänkt planering och fungerande ekonomiska styrmedel för en bättre miljö. I det arbetet är kollektivtrafiken det centrala navet, till vilket gående och cykel som fullvärdiga färdsätt måste ges utrymme.

Centerpartiet vill ge möjlighet för de kommuner och regioner som så önskar att införa miljöavgifter i trafiken. Avgifternas utformning och hur intäkterna ska användas bestäms av respektive kommun alternativt region. Miljöavgifter är ett marknadsekonomiskt instrument som skulle ge rejält förbättrade livsmiljöer i våra större städer och bör införas där väljarna så önskar. Avgifternas bör differentieras i förhållande till fordonets miljöbelastning.

Buller är numera ett allmänt förekommande miljöproblem som drabbar alla människor och djur. Det är få områden ute i vårt land som kan erbjuda tystnad, särskilt i de tätbefolkade delarna av landet. Buller är ett växande problem och måste ha en självklar plats i kommunernas miljöarbete.

Storstädernas miljöproblem växer och vi behöver genomföra mer omfattande insatser om vi i en framtid ska kunna erbjuda en bra livsmiljö även för dem som bor i våra större städer.

Vad som ovan anförts om att storstadens miljöproblem kräver mer omfattande insatser bör ges regeringen till känna.

7.3 Det personliga ansvaret för klimatet

Det personliga ansvaret för att minska utsläppen av växthusgaser ska inte underskattas. Ändå saknas detta perspektiv nästan helt i den svenska debatten. Vi anser att nya och okonventionella metoder behöver användas för att uppmuntra och stimulera människor att göra insatser för att förbättra vår miljö. Det handlar inte bara om att minska de direkta utsläppen utan också om att uppmuntra åtgärder som minskar mängden växthusgaser i atmosfären. Alla insatser är viktiga!

7.3.1 Personliga utsläppsrätter

Ett system med handel med utsläppsrätter behöver inte bara begränsas till företag eller vissa transportsträckor som en väg. Det kan också knytas till den

Fel! Okänt namn på

enskilde individen. I Storbritannien finns intressanta tankar om att införa personliga utsläppsrätter. Denna diskussion borde föras även i Sverige. Därför vill vi lyfta fram dessa tankar för en allsidig och bred debatt som handlar om både för- och nackdelar.

Genom personliga utsläppsrätter ges människor både en större medvetenhet om sin miljöpåverkan och också ett starkt incitament att agera på ett sätt som är skonsammare för klimatet. Den som inte gör av med alla sina egna utsläppsrätter ges möjlighet att sälja eller byta dem med människor som vill ha en större utsläppsandel, vilket är ytterligare ett incitament att minska sin miljöpåverkan. Genom att göra olika klimatinsatser som kan bidra till att minska mängden klimatpåverkande gaser i atmosfären ska en individ också kunna öka sin kvot.

Vi har ingen färdig modell för hur ett system med personliga utsläppsrätter ska se ut men i sin enklaste form kan det handla om att varje vuxen människa tilldelas en kvot som räknas ned i samband med att man tankar ett fossilt bränsle till sin bil eller köper energi till sitt hus. En förmodat positiv bieffekt med personliga utsläppsrätter är att kvinnor, framför allt de med låga inkomster, kan komma att vinna på systemet.

Via styrmedel som ger människor möjligheten att själv kunna göra skillnad skapas ett tydligt underifrånperspektiv i arbetet för att åstadkomma tekniskskiftet för en bättre miljö. Sådana styrmedel ska givetvis utformas med stor respekt för den enskildes behov och rätt till integritet. Centerpartiet vill med sin miljöpolitik göra det lönsamt för den enskilde att göra ett medvetet miljöval. Istället för att makten som avgör Sveriges befolknings miljömedvetenhet skall ligga på riksdagens bord vill vi via en tydlig politik ge makten och initiativkraften tillbaka till individen. Vad som ovan anförts om vikten av styrmedel som gör det möjligt för den enskilde att göra ett medvetet miljöval bör ges regeringen till känna.

7.3.2 Transporter

Klimatfrågan är avgörande för en hållbar utveckling och transporternas bidrag till växthuseffekten växer ständigt. Vi som enskilda individer har en bra kunskap om klimatförändringen och om att våra val av transporter påverkar miljön. Den kunskapen måste omvandlas till agerande och leda till att vi ändrar våra beteendemönster och vanor.

Utökar vi transportproblematiken från växthuseffekten ner till buller på den egna gatan eller luftföroreningar utanför våra barns dagis, kan det leda till ändrade beteenden. Ger vi till detta ett utökat antal cykelbanor och billigare kollektivtrafik i kommunen, får vi än större förändring av invånarnas beteenden. Allt handlar om valfrihet, tillgänglighet och positiva incitament för förändring.

Det är tämligen självklart att just transporterna är avgörande för att kunna minska utsläppen av växthusgaser. Samtidigt går det inte att blunda för det stora transportberoende som Sverige och övriga världen har för en fungerande marknadsekonomi. Slutsatsen är inte att transporterna ska upphöra. Istället måste vi se till att transporterna blir hållbara. Genom en övergång från fossila

drivmedel till alternativa och miljövänliga drivmedel kan utsläppen av växthusgaser sänkas rejält. Satsningar på att flytta transporter till järnväg och sjöfart istället för lastbilar måste också genomföras. Av stor betydelse är också hur vi planerar vår bebyggelse för att gynna transporter till fots och cykel samt att vi bygger med hänsyn till möjligheter för en fungerande kollektivtrafik. Smarta lösningar kan också göras genom samverkan av olika slag. Här är bilpooler, cykelpooler eller anordnad samåkning alternativa sätt att skapa en bättre hållbarhet i resandet. Nyckeln är att underlätta för nytänkande.

7.4 Boende

Inom bostadssektorn finns betydande potential för att minska utsläppen av växthusgaser. Mycket har gjorts men mer kan göras. Inte bara miljöskäl talar för att förändra inriktningen på hur vi värmer våra fastigheter. Ökande olje- och elpriser talar för en omställning också av ekonomiska skäl.

Teknikskiftet är centralt och det ska därför inte straffa sig om man gör en miljöinvestering som privatperson eller företag. Här kan vi bl.a. peka ut det ologiska i att en miljöförbättrande åtgärd på ett hus kan höja taxeringsvärdet och därmed kosta mer än det smakar. Dagens situation med att miljöförbättrande åtgärder leder till höjd fastighetsskatt är styrt i helt fel riktning. Vi kan möjligen förstå resonemanget bakom, en miljöförbättrande åtgärd höjer värdet på fastigheten och därmed taxeringsvärdet. Det betyder inte att vi anser att det systemet är bra. Tvärtom anser vi att det finns all anledning att förändra detta system. I vår **fastighetsskattemotion** tar vi första steget i denna reform genom att göra den mer miljöanpassad genom att taxeringsvärdet inte höjs för sådana åtgärder som minskar de klimatpåverkande effekterna.

Centerpartiet vill på sikt ta ytterligare steg för att än mer miljö- och energi-relatera våra boendeskatte. På sikt vill vi se ett system där boendeskatte tydligt stimulerar ett hållbart och energieffektivt boende. Vad som ovan anförts om boendeskatte som stimulerar hållbar utveckling bör ges regeringen till känna.

Att använda el för uppvärmning är egentligen ett slöseri med en högvärdig energikälla. Direktverkande el är en vanlig värmekälla i många svenska småhus. Den har varit ett attraktivt alternativ av flera olika skäl. De svenska elpriserna har varit låga, investeringskostnaderna är lägre än vattenbaserade system (oavsett värmekälla) och det har varit ett smidigt system. Att helt få bort direktverkande el som uppvärmningsmetod är inte realistiskt. Men det är önskvärt att minska andelen småhus med åretruntboende som har direktverkande el. En övergång till andra system för uppvärmning som bygger på vattenbaserade lösningar är önskvärd. Fördelen med vattenbaserade system är att när systemet väl är på plats kan olika lösningar för själva värmeproduktionen väljas och i städer finns många gånger möjligheten att ansluta sig till fjärrvärmenät. Det av regeringen nu föreslagna ROT-avdraget för konvertering från el till vattenbaserat system för att på så sätt minska kostnaden för det enskilda hushållet kommer förhoppningsvis att minska andelen småhus som har direktverkande el som värmekälla.

Fel! Okänt namn på

7.5 Konsumtion

Vår vardagliga konsumtion har ofta miljöeffekter långt utöver vad vi är medvetna om. Att kläder vi bär och maten vi äter i många fall har en bitter bismak av miljöförstöring och sociala tragedier är inte acceptabelt. Kemikalier i varor och produkter kan påverka vår hälsa negativt. Förutom den klara kopplingen mellan sjukdomar i luftvägarna och luftföroreningar från trafiken har forskare nyligen påvisat ett klart samband mellan astma och andra luftvägssjukdomar hos barn och exponering av mjukgörare i PVC-plast i deras närmiljö inomhus i golv och tapeter. Centerpartiet anser att vi konsumenter måste få större möjlighet att välja giftfria och rättvist producerade varor och tjänster. Därför är miljömärkningar som kan vägleda oss konsumenter i våra val ett viktigt verktyg.

Miljökrav i offentlig upphandling och ett ansvarsfullt företagande är viktiga drivkrafter för en hållbar konsumtion av varor. Företag som satsar på att ta sitt ansvar för hur deras varor tillverkas här och i andra länder, ofta utvecklingsländer, är vinnare i vårt hållbara samhälle. Centerpartiet anser att det finns tillväxtvinster att göra genom att understödja företag som agerar aktivt och miljöanpassar sin verksamhet. På så sätt skapas en konkurrenssituation som gynnar en hållbar utveckling och skapar förutsättningar för nya innovationer inom miljöområdet. En satsning här kan skapa fler svenska företag som exporterar miljöinnovationer, produkter och tjänster med hög internationell standard.

Stockholm den 5 oktober 2005

Maud Olofsson (c)

Åsa Torstensson (c)

Roger Tiefensee (c)

Eskil Erlandsson (c)

Kenneth Johansson (c)

Margareta Andersson (c)